

Bezpečnosť a ochrana všetkých členov NATO je priamo závislá aj od toho, ako si jednotlivé štáty plnia svoje povinnosti smerom k dohodám a výdavkom spojených s obranou. Exminister obrany SR, dnes poslanec NRSR a člen Výboru pre obranu a bezpečnosť Lubomír GALKO poskytol rozhovor pre Parlamentný kuriér redaktorky Anne Komovej.

Aby sa ľudia cítili bezpečne

Do rozpočtu NATO by sa malo prispievať 2 % HDP. Slovensko v roku 2016 vynaložilo na obranu 1,14 %, čo znamená pre Slovensko dohodnuté zvýšenie? Príspevky platí každý?

Na úvod je dôležité pripomenúť, že každý štát investuje do vlastnej obrany a výdavky na obranu sú národnými výdavkami. Takže tieto výdavky nie sú súčasťou nejakého spoločného rozpočtu NATO (ak nerátame niektoré menšie platby do jednotlivých iniciatív alebo fondov).

Čo sa týka konkrétnej sumy týchto výdavkov, je pozitívne, že obranný rozpočet bol minulý rok zvýšený. Na druhej strane, v tomto ukazovateli sme stále v druhej polovici krajín NATO a ten rast je veľmi pomalý. Na summite NATO vo Walese sme sľúbili zvýšenie na úroveň 1,6 % HDP do roku 2020, dnes sa ale zdá tento cieľ nedosiahnuteľný. Preto navrhujeme, aby došlo k dohode na ústavnom zákone, ktorý zaručí medziročné zvyšovanie rozpočtu na obranu minimálne o 0,1 % HDP až do výšky dvoch percent, čo je dlhodobou odporúčaná hodnota pre adekvátne zabezpečenie obrany.

Čo predstavuje riziko pre obranu SR ako hodnotíte vyzbrojovanie a bezpečnosť pre obyvateľov nielen Slovenska ale napríklad zoberme krajiny EÚ?

Dnešný svet je charakteristický množstvom hrozieb a rizík a hlavne ich vzájomným prepojením. Z toho vyplýva, že aj hľadanie spôsobu a nástrojov, ako im čeliť, nie je jednoduchý. Či už ide o hrozbu terorizmu, ktorého sme boli minulý rok svedkom aj viackrát v Európe, alebo nekontrolovaná migrácia obyvateľstva prichádzajúceho z oblastí za hranicami nášho kontinentu. Rovnako platí aj o aktivitách rôznych vojenských a polovojenských skupín, alebo raste extrémizmu a radikalizmu, ktorý sa šíri neskutočným tempom.

Špeciálnu pozornosť si zaslúžia aj kombinované (vojensko-nevojenské) tzv. hybridné hrozby, či hrozby v kybernetickom priestore.

Čo možno chápať ako najvyšší stupeň ohrozenia bezpečnosti štátu a aké sú možnosti ho predvídať?

Najvyšší stupeň ohrozenia je samozrejme priamy vojenský útok. Pokiaľ viem, napriek zmene bezpečnostného prostredia a zvyšovaniu počtu i charakteru hrozieb, vláda a jej orgány stále predpokladajú, že pravdepodobnosť takéhoto útoku je veľmi nízka. Napriek tomu si myslím, že by sme túto možnosť nemali podceňovať a mali by sme mať v spolupráci so spojencami pripravené aj tieto prípadné scenáre. Čo sa týka možnosti predvídania, zvyčajne platí, že takáto vojenská kríza má svoje etapy a nevznikne zo dňa na deň. Rovnako ale treba pamätať aj na to, že dnešné technické možnosti sú inde ako boli v minulosti, čiže napríklad širokospektrálny kybernetický útok môže byť uskutočnený veľmi nečakane a rýchlo.

Existuje analýza, ktorá dokáže zabrániť nebezpečenstvu a prípadnému ohrozeniu?

Keďže už nie som niekoľko rokov ministrom obrany, toto je skôr otázka na predstaviteľov súčasnej vlády. Ale mám informácie, že samozrejme analýzy bezpečnostného prostredia, prípadných ohrození a ich vplyvov sa robia priebežne. Hoci o pripravenosti SR reálne čeliť týmto hrozbám môžeme diskutovať. Stačí spomenúť nedávne hodnotenie ozbrojených síl od prezidenta SR. Určite je však priestorom na diskusiu a analýzy aj príprava Bezpečostnej a Obrannej stratégie, ktoré by mali byť predložené na rokovanie parlamentu približne v polovici roka. Bohužiaľ, zatiaľ nejakú širšiu diskusiu na tieto témy nepozorujem.

Aké hrozby vojenského charakteru sa budú dať v budúcnosti eliminovať, aká je situácia dnes? Je možná aj podpora z oblasti legislatívy?

Celenie hrozbám si vyžaduje adekvátne zdroje, prípravu, plány a výcvik. A je jedno, či ide o hrozby vojenské alebo nevojenské. Samozrejme, tie vojenské sú z istého pohľadu možno menej komplikované a jasnejšie, hoci môžu mať nesmierne dôsledky. Čiže každý zodpovedný štát, vrátane Slovenska, by mal venovať adekvátnu pozornosť všetkým týmto potrebám. Samozrejme vrátane legislatívy. Vieme, že vláda i parlament schvaľuje našich použitie ozbrojených síl v zahraničí či prijatie zahraničných síl na naše územie. Pretože sa zvyšuje potreba rýchlo reagovať a zasahovať, zvyšuje sa tým aj potreba rýchlo sa na politickej úrovni dohodnúť a rozhodnúť. V tomto hrajú vhodné stanovené zákonné postupy kľúčovú úlohu.

Kedy sa bude dať hovoriť o globálnom nebezpečenstve pre ľudstvo?

Z hľadiska dosahu potenciálnych hrozieb a zbraní môžeme v podstate už teraz hovoriť o teoretickom globálnom nebezpečenstve. Napríklad šírenie zbraní hromadného ničenia či medzinárodný terorizmus už dnes nepoznajú hranice, čo výrazne komplikuje možnosti proti týmto negatívnym fenoménom zasiahnuť. O to viac sa vyžaduje, aby jednotlivé štáty a politickí lídri konali zodpovedne a vyhli sa niektorým neuváženým krokom.

Nekomplikuje sa bezpečnosť v medzinárodnom spoločenstve? Existuje užšia spolupráca na zabránenie ohrozenia civilizácie?

Ako som už naznačil v odpovediach na predošlé otázky, súčasné bezpečnostné prostredie sa stáva nielen podstatne komplikovanejším, ale aj oveľa menej predvídateľným, v porovnaní s minulými desaťročiami. Dobrým príkladom je porušovanie medzinárodného práva, čo sa ukázalo pri udalostiach na Kryme, ale tiež v podstate neefektívne fungovanie OSN, ktorá by mala tieto medzinárodné hrozby znižovať. Na druhej strane existujú skupiny štátov, ako je EÚ či NATO, ktoré sa snažia voči súčasným hrozbám postupovať koordinovane a zmysluplne. Preto je dobré, že Slovensko k týmto štátom patrí.

Čo je v rukách politikov aby sa zmenilo a prispelo k zlepšeniu obrany a ochrany ľudstva?

Už som povedal, že dôležitá je zodpovednosť a schopnosť predchádzať krízam. Zároveň by to ale k výbave politikov mala patriť aj rozhodnosť a odhodlanosť postaviť sa hrozbe, ak sa už raz objaví, bez ohľadu na to, odkiaľ prichádza. Podceňovanie či ustupovanie hrozbám nikdy nepriineslo pozitívne výsledky. To pochopiteľne nemôže znamenať túžbu po konfliktoch či vojnách, ale po jasných pravidlách, ktorých porušenie musí priniesť adekvátne následky.